

Zeven redenen om in crisistijd toch te investeren in een groene stad

Bezuinigingen staan bij alle gemeenteraden op de agenda. Onderhoud en aanleg van groen is één van de posten waar veel gemeenten op bezuinigen. Een aantal steden, zoals Utrecht, Nijmegen en Maastricht, blijft wel veel aandacht geven aan groen. Verstandig, zegt onderzoeker Peter Visschedijk van Alterra Wageningen UR, want groen levert uiteindelijk meer op dan het kost. Groene steden zijn schoner en gezonder en trekken een hoger opgeleide bevolking. Uiteindelijk is dat ook goed voor de kas van de gemeente. Zeven redenen om ondanks krappe budgetten, toch te investeren in groen.

Groen vermindert luchtvervuiling

Eén van de grootste milieuprobleem in steden is fijnstof. De kleine deeltjes uit onder andere de uitlaten van auto's en brommers zorgen ervoor dat stadsbewoners twee keer meer fijnstof inademen dan bewoners van het platteland. Epidemiologen schatten dat de levensverwachting van een gemiddelde Nederlander een jaar korter is door fijnstof. De inrichting van het groen in de steden heeft dat probleem de afgelopen decennia waarschijnlijk eerder verergerd dan verbeterd. Om te zorgen voor meer sociale veiligheid en de beheerkosten te verlagen, zijn veel struiken geroid en zijn veel parken veranderd in gladde gazons met enkele bomen. Dat is slecht voor de luchtkwaliteit in de stad. Planten zorgen op een aantal manieren voor schone lucht. De bladeren nemen via huidmondjes schadelijke gassen op, zoals stik-

stofoxiden, ozon en ammoniak. Die stoffen worden in de bladeren vervolgens onschadelijk gemaakt. Andere schadelijke gassen, zoals koolwaterstoffen, lossen op in het vet-tige laagje op plantenbladeren. Fijnstof blijft aan bladeren en takken plakken en verdwijnt zo uit de lucht. Niet elke plant is even goed in het wegvangen van de stofdeeltjes. Hoe effectief groen is bij het verbeteren van de luchtkwaliteit hangt niet alleen af van de aangeplante soorten, maar ook van de structuur van het groen. Een dichte haag is minder efficiënt dan losse bomen omdat de lucht niet door de haag kan stromen. Laanbeplanting kan er zo zelfs voor zorgen dat de lucht in een straat viezer is dan zonder de bomen, omdat de uitlaatgassen onder het bladerdak blijven hangen. Visschedijk: 'Wat in ieder geval altijd positief uitpakt zijn groene gevels en daken. Onderzoek laat zien dat slim gepland

groen de hoeveelheid fijnstof in een stad met een kwart kan verminderen.'

Groen verhoogt de waarde van huizen en kantoren

De huizenprijzen in een groene wijk liggen hoger dan de prijzen van vergelijkbare huizen in een wijk zonder groen. Het effect op de prijs is maximaal tien procent, vond Visschedijk in een studie samen met makelaarsvereniging NVM. Blauw werkt overigens nog beter. Uitzicht op water zorgt ervoor dat de prijs tot vijftien procent meer wordt betaald.

Aanleg van groen levert op die manier steden direct financieel voordeel op, zegt Visschedijk. Hogere vastgoedprijzen betekenen meer inkomsten voor de stad door onroerende zaakbelasting. 'Wat je wel ziet is dat woningcorporaties, die investeren voor de langere termijn, meer belang hechten aan groen dan ontwikkelaars van nieuwbouwwijken.' Een projectontwikkelaar kiest eerder voor zo veel mogelijk huizen of vierkante meters bedrijfsruimte, omdat dat de opbrengst maximaliseert. Een corporatie die zijn huizen langdurig moet verhuren heeft er ook belang bij dat huurders er langere tijd blijven wonen en zijn sneller geneigd te investeren in het woonklimaat. 'Mensen die ergens langer willen blijven wonen, zorgen beter voor hun huis.'

Groen verlaagt de kosten van de zorg

Veel studies hebben aangetoond dat de aanwezigheid van groen stress vermindert. De eerste keer dat het effect goed werd onderzocht waren de resultaten zo opmerkelijk dat toptijdschrift Nature er plaats voor inruimde. Amerikaanse patiënten die uitzicht hadden op een groene omgeving herstelden meetbaar sneller van een operatie dan patiënten met uitzicht op een stenige omgeving. In Nederland lieten onderzoekers zien dat mensen in groene wijken gezonder zijn. Kinderen in die wijken hebben bijvoorbeeld vijftien procent minder vaak last van overgewicht. De studies proberen te corrigeren voor het effect dat groene wijken meer welgestelde, hoogopgeleide bewoners hebben.

Huizen in groene wijken zijn tot tien procent duurder.

‘Voor een gemeente levert groen vooral rendement op de lange termijn’

Vorig jaar publiceerden Wageningse onderzoekers een studie die liet zien dat niet elke boom of struik hetzelfde effect heeft. Wijken waar de kwaliteit van het groen door beoordelaars beter werd beoordeeld, boekten ook betere resultaten. Bewoners meldden op scoreformulieren dat ze zich gezonder voelden en de laatste weken ook minder vaak naar de dokter waren geweest. Hoe meer groen in de wijk, en hoe beter de kwaliteit ervan, hoe groter het effect. Visschedijk: 'Het probleem is natuurlijk wel dat degenen die profiteren van de gezondheidswinst, niet degenen zijn die betalen voor aanleg van groen. Ziektekostenverzekeraars zouden er belang bij hebben om wijken te vergroenen, maar dat doen ze niet omdat ze dat niet specifiek voor hun eigen klanten kunnen doen.'

Groen verkoelt de stad in de zomer

Steden zijn een stuk warmer dan het omliggende platteland. De stenen huizen en pleinen warmen snel op en kunnen er voor zorgen dat het op een zomerse dag in het hartje van een stad vijf tot tien graden warmer is dan in de omgeving.

Zo'n stedelijk hitte-eiland kan gevaarlijk zijn. Hittegolven kosten mensenlevens, elke graad die de temperatuur verder oploopt tijdens een hittegolf is terug te zien in sterftestatistieken. In de warme jaren 2003 en 2006 bijvoorbeeld stierven tussen de 1000 en 2200 mensen meer dan in een normaal jaar.

Bomen en struiken kunnen de temperatuur in een stad flink verlagen. In de schaduw van bomen loopt de temperatuur veel minder hoog op, maar belangrijker is het effect dat planten door water te verdampen de temperatuur laag houden. Waar een bitumen dak in de brandende zon bijvoorbeeld kan opwarmen tot 70 graden, wordt een groen dak met mossen en grassen in dezelfde omstandigheden niet warmer dan 32 graden. Parken zijn door het verkoelende effect van planten koele plekken in de stad, waarvan het effect tot ver buiten het park te meten is. Een park van vijftig bij vijftig meter koelt de straten tot tweehonderd meter rondom.

Visschedijk: 'Het stadsklimaat gaat er duidelijk op vooruit als bedrijven en gemeenten meer zouden investeren in groene daken en gevels. Ze hebben bovendien nog een gunstig effect: ze houden water vast waardoor riolen niet snel overbelast raken tijdens regenbuien.'

Groen zorgt voor sociale cohesie

Minder hard dan het gezondheidseffect maar toch zeer aannemelijk, is dat groene plekken in wijken de sociale cohesie verbeteren. Wijken waar bewoners meer contact hebben, hebben doorgaans minder last van verloedering, overlast en criminaliteit. Parkjes en plantsoenen helpen om sociale samenhang in een wijk te brengen omdat ze ontmoetingsplekken voor burens zijn.

Jan Vreke, onderzoeker bij Alterra, vergeleek 381 Nederlandse wijken. De mate van sociale cohesie leidde hij af uit de leefbaarheids- en veiligheidsenquête die periodiek wordt afgenomen in de grote gemeenten. In de enquête krijgen stadsbewoners onder andere stellingen voorgelegd over saamhorigheid in de wijk, en de vraag of mensen elkaar kennen. In groenere wijken bleken die scores beter te zijn dan in wijken met weinig groen. Met één uitzondering: de aanwezigheid van grote parken in de omgeving bleek juist slecht te zijn voor het sociale verkeer in een wijk. Visschedijk: 'In een groot park kom je elkaar niet meer tegen.' Wat wel helpt zijn kleine plantsoenen en buurttuinen waar mensen elkaar spreken. 'Je moet zorgen dat je mensen uitnodigt om een praatje te maken.'

Groen trekt bedrijven

Het is volgens Visschedijk niet voor niets dat Eindhoven veel investeert in groen. De gemeente wil daarmee aantrekkelijk te zijn voor hightechbedrijven die zich in de stad willen vestigen. Een groen bedrijventerrein trekt andere bedrijven dan een grijs. Veel kennisintensieve bedrijven vestigen zich liever op een groen bedrijventerrein. 'Omdat ze hun klanten daar graag ontvangen en weten dat hun personeel beter presteert in een aantrekkelijke omgeving', aldus Visschedijk. 'Bovendien biedt een groene stad ook een aantrekkelijker woonomgeving, waardoor ze personeel makkelijker aan zich kunnen binden.'

Groen zorgt voor biodiversiteit

Twintig jaar geleden was elke ecooloog een betoog over de waarde van groen begonnen met een vertoog over biodiversiteit. Maar sinds korenwolven en zeggekorfslakken bouwprojecten tegenhielden, is biodiversiteit eerder een afknapper dan een aanbeveling voor bouwers.

Visschedijk: 'Gelukkig zijn er nu regels voor

tijdelijke natuur die het mogelijk maken om een terrein tijdelijk aan de natuur te laten zonder dat je bang hoeft te zijn dat er een rodelijstsoort opduikt en je daarna belet verder te werken. Wij zeggen nu dat je de biodiversiteit in stedelijk groen gratis krijgt, bij de andere, eerder genoemde voordelen.' De stedelijke biodiversiteit is misschien niet zo belangrijk als je als ecooloog kijkt naar het behoud van zeldzame soorten, maar het is leuk voor stadsbewoners met oog voor de natuur en helpt ouders die hun kinderen iets willen vertellen over de waarde van natuur.

Alle voordelen ten spijt, veel gemeenten lijken niet overtuigd dat groen uiteindelijk geld oplevert. Anders zouden ze niet bezuinigen op onderhoud en aanleg ervan. Visschedijk: 'Het grote probleem is dat de gemeente opdraait voor de kosten van groen, en maar zeer ten dele de voordelen ervan oogst. De gemeente zal bijvoorbeeld de belastingopbrengst zien stijgen bij hogere huizenprijzen, maar het grootste voordeel van die stijging is natuurlijk voor de eigenaar van het pand.' Ook gezondheidswinst en het prettiger klimaat vertaalt zich niet in opbrengsten voor de gemeente. 'Voor een gemeente levert investeren in groen vooral rendement op de lange termijn. Het zorgt voor een aantrekkelijke stad waar mensen graag wonen.' Een stad waar de middenstand het goed doet en het culturele leven kan bloeien. Visschedijk sloeg er de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen ook nog eens op na. 'Ook daarin zie je steeds meer aandacht voor groen. Bij de laatste verkiezingen had alleen de VVD in Dordrecht geen groene paragraaf. Je moet natuurlijk afwachten of het niet bij mooie woorden blijft, maar het is wel tekenend dat het belang van een aantrekkelijk stadsklimaat bij bijna iedereen is doorgedrongen.'

Contact:

peter.visschedijk@wur.nl
0317 - 48 58 60